

TÜRKİYE'DE YAYINLANAN OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PROGRAMLARI HAKKINDA YAPILAN ARAŞTIRMALARIN EĞİLİMLERİ

TRENDS OF RESEARCH PUBLISHED ON PRESCHOOL EDUCATION PROGRAMS IN TURKEY

İmran ÇAĞLAYAN¹, Nalan KURU², Yadigar Meliha APAK³, Cansu KARAKAYA⁴

ÖZ: Bu çalışmanın amacı alan yazında okul öncesi eğitim programları ile ilgili yapılmış birbirinden bağımsız birçok araştırmanın kapsamlı bir analizinin yapılarak bütün halinde ortaya konulmasıdır. Çalışmanın verileri nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi yoluyla toplanmıştır. Türkiye’de MEB tarafından yayımlanan ve uygulanan okul öncesi eğitim programları hakkında 1989 yılı ile 2021 yılları arasında yapılan ve okul öncesi eğitim programı, okul öncesi program ve anaokulu programı anahtar kelimeleri ile taranarak ulaşılan 81 çalışma, uzman görüşü alınarak araştırmacıların oluşturduğu kodlar çerçevesinde incelenmiş ve içerik analizine tâbi tutulmuştur. Elde edilen verilere göre, yayın türü olarak en çok yüksek lisans çalışmalarına rastlanırken, doktora düzeyinde çalışmalara ise en az rastlanmıştır. En çok yayın yapılan yıllar 2012 ve 2019 olarak belirlenirken, sıklıkla nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırma modeli olarak tarama modelinin yoğun kullanıldığı tespit edilirken, araştırma yöntemi ve modelini belirtmeyen çalışmaların fazla olduğu dikkat çekmiştir. Çalışmalarda veri toplama araçları olarak anket, form ve görüşme yoğunlukla tercih edilirken, örneklem seçiminde en çok teorik çalışmalar yer almıştır. Veri analizinde ise içerik analizinin yoğunlukla kullanıldığı belirlenmiştir.

Anahtar sözcükler: okul öncesi eğitim programı, içerik analizi, araştırma eğilimleri

ABSTRACT: This study aims to present a comprehensive analysis of many independent studies about preschool education curriculums in academic literature. The data of the study were collected through document analysis, one of the qualitative research methods. 81 studies on preschool educational curriculums published and implemented by the Ministry of National Education in Turkey between 1989-2021, which were obtained by searching with the keywords of preschool education program, preschool program and kindergarten program, were subjected to content analysis by examining within the framework of the codes created by the experts, after obtaining the expert opinions. According to data obtained, while postgraduate studies are the most common type of publication, doctoral studies are the least. The most published years were determined as 2012 and 2019. It was that the survey model was used extensively as a research model. It has drawn attention that there are many studies that do not specify the research method and model. While questionnaires, forms, and interviews were mostly preferred as data collection tools in the studies, theoretical studies took place the most as the sampling selection. In data analysis, it was determined that more content analysis was used intensively.

Keywords: preschool education curriculum, content analysis, research trends

Bu makaleye atf vermek için:

Çağlayan, İ., Kuru, N., Apak, Y.M. ve Karakaya, C. (2023). Türkiye’de yayınlanan okul öncesi eğitim programları hakkında yapılan araştırmaların eğilimleri, *Trakya Eğitim Dergisi*, 13(1), 753-769.

Cite this article as:

Çağlayan, İ., Kuru, N., Apak, Y.M. & Karakaya, C. (2023). Trends of research published on preschool education programs in Turkey. *Trakya Journal of Education*, 13(1), 753-769.

¹ Arş. Gör., Bursa Uludağ Üniversitesi, Bursa, Türkiye, imrancaglayan@uludag.edu.tr, 0000-0002-2411-3945

² Doç. Dr., Bursa Uludağ Üniversitesi, Bursa, Türkiye, nalankuru2@gmail.com, 0000-0003-3536-8238

³ Yüksek Lisans Öğrencisi, Bursa Uludağ Üniversitesi, Bursa, Türkiye, yadigarc9@hotmail.com, 0000-0003-3911-012X

⁴ Yüksek Lisans Öğrencisi, Bursa Uludağ Üniversitesi, Bursa, Türkiye, cansukrakaya@gmail.com, 0000-0002-5693-4262

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Preschool education is an educational step that has the utmost importance in human life. A qualified preschool education aims to enable children to meet their self-care needs themselves and acquire basic habits, to help them develop their sexual identity and self-perception, and to support their social skills. The results of many previous studies have shown that participation in a quality preschool education program supports the mental, physical, linguistic, social-emotional development of children and positively affects their academic performance (Fuller et al., 2017; Moore et al., 2015; Pungello et al., 2010; Yoshikawa, Weiland & Brooks-Gunn, 2016). Planning the education in a certain order that does not allow for coincidences is a prerequisite for achieving all these goals (Zembar, Tunçeli & Akşin Yavuz, 2019). A qualified preschool education program has several objectives, including fostering children's multi-faceted development, increasing their motivation to learn, and developing children's sense of curiosity in order to enable them to make sense of the nature of science.

It is very important to evaluate the education program implemented in the preschool education period, as in all education levels, in accordance with the developments in the field of educational sciences, in accordance with the changing childhood needs and age, and to develop the program according to the wishes and needs of the children, the characteristics of the current situation and the education policies of the country (Ata, 2019). In our country, preschool education program development studies had started in 1952 and are still being developed. The 1989 curriculum draft, which is the first concrete step taken to develop the curriculum for preschool education in Turkey, was accepted and put into practice to be tested and developed further (MEB, 1989; Tuncer, 2015). The first preschool education program published in Turkey was formed and implemented in 1994 with the arrangement and development of the said program draft. After the implementation of this program for about eight years, the 2002 preschool education program came into force with the initiation of program development studies that included the studies, developments and feedback from the practices. Afterwards, the 2006 program, which included a more developmental and holistic perspective and a spiral approach, came into effect (Gürkan, 2010; MEB, 2006). On the other hand, the 2013 preschool education program, which is currently in force, has been rearranged in the light of developments in the field within the scope of a long-term update study carried out by a large group of teachers and academics. The 2013 preschool education program was put into effect with the aim of supporting the healthy growth of children attending preschool education institutions through rich learning experiences, supporting their development holistically, and preventing possible developmental deficiencies by ensuring that they are ready for primary school (Başaran & Ulubey 2018, MEB; 2013).

The studies carried out in the field are of great importance in terms of determining the needs while the programs are being formed, receiving feedback about the previous program, revealing and eliminating the deficiencies in the functioning of the current system, and making the necessary changes and innovations in this regard (Yıldırım, 2013). The presence of many different studies on a subject in the literature can turn into a long-term task for a researcher to access each of these studies. Within this context, content analysis studies, in which studies on a particular subject are presented as a whole, are efficient and provide easy access to the subject (Günay & Aydın, 2015). Accordingly, it is seen that an increasing number of cross-sectional studies have been carried out in recent years to show the developments in a field in various disciplines and fields of science by identifying research trends.

Method

In the present study, document review was used as a qualitative research method. The sample selection of the study was performed by criterion sampling, which is a variant of purposive sampling. The inclusion criterion of the study is limited to the studies conducted between 1989 and 2021 on preschool education programs published and implemented by the Ministry of National Education in Turkey. In line with the determined criteria, within the scope of the study, a total of 81 studies, including 36 article studies, 42 Master's theses and 3 PhD dissertations, were accessed. The analysis of the data collected in the study was carried out by content analysis.

Findings

The findings of the study include the distribution of the examined studies according to the type of publication, year, research method, research model, data collection technique, sample and sample selection, data analysis method and topics. The findings of the present study showed that the majority of the studies on preschool education programs between 1989 and 2021 are Master's thesis studies and there are very few PhD dissertations on this subject, the most published years are 2012 and 2019, qualitative method has been preferred more in the studies conducted, however, there are many studies that do not specify a quality research method model and expert opinions about the programs and historical process evaluation were preferred the most in terms of the subject discussed.

Discussion and Conclusion

The findings of the present study are discussed by presenting a comparison of various studies in the literature. At the end of the study, the current status of the studies on the preschool education program was determined. Moreover, some suggestions have been made by researchers, such as achieving diversification by choosing different data collection tools with mixed methods, in order to evaluate the subject in depth and from multiple perspectives in terms of needs and problems, and to contribute to program development studies.

GİRİŞ

Okul öncesi eğitim insan yaşamında en önemli ve en derin etkileri olan bir eğitim basamağıdır. Doğuştan merak duygusuyla etraflarını keşfetmeye başlayan çocuklar (Piaget, 1952), zengin uyaranların sağlandığı sağlıklı bir aile desteği ve nitelikli bir okul öncesi eğitim ile potansiyellerini en üst düzeye ulaştırma şansı yakalamaktadırlar. Oktay (1985), okul öncesi eğitimi, “çocuğun doğduğu günden, temel eğitime başladığı güne kadar geçen yılları kapsayan ve çocukların daha sonraki yaşamlarında önemli roller oynayan; bedensel, psikomotor, sosyal-duygusal, zihinsel ve dil gelişimlerinin büyük ölçüde tamamlandığı, ailelerde ve kurumlarda verilen kişiliğin şekillendiği gelişim ve eğitim süreci olarak” tanımlamaktadır.

Nitelikli bir okul öncesi eğitimi, çocuğun öz bakım ihtiyaçlarını karşılayabilmesini, günlük yaşam kurallarını öğrenerek temel alışkanlıklar kazanmasını, cinsel kimlik ve benlik algısını geliştirmesini, sosyal becerilerini desteklemeyi amaçlamaktadır. Kaliteli bir okul öncesi eğitim programına katılımın çocukların zihinsel, fiziksel, dilsel, sosyal-duygusal gelişimlerini desteklediği ve akademik performanslarını olumlu etkilediği pek çok araştırma sonucu ile kanıtlanmıştır (Fuller ve diğerleri, 2017; Moore ve diğerleri, 2015; Pungello ve diğerleri, 2010; Yoshikawa, Weiland & Brooks-Gunn, 2016). Özellikle yoksulluk içerisinde yaşayan çocukların sosyalleşme açısından dezavantajlı olma eğiliminde olduğu ve bu durumun uzun vadeli gelişimsel açıklara neden olduğu bilinmektedir (Barnett ve diğerleri, 2008; Belsky ve diğerleri, 2007; Vandell ve diğerleri, 2004). Okul öncesi eğitimin çocuğun gelişimini destekleyerek olası sosyal ve ekonomik dezavantajların etkilerini hafifletebileceği ve çocukların okulda daha iyi bir başlangıç olanağına sahip olmasına fırsat sunabileceği belirtilmiştir (Siraj-Blatchford, 2004).

Eğitimin çocukların istek ve ihtiyaçlarına göre dinamik bir yapıya kavuşması program ihtiyacını öne çıkarır (Fer, 2020). Eğitimin belli bir düzen içinde ve rastlantılara bırakılmadan programlanması hedef ve amaçların gerçekleştirilebilmesi için bir ön koşuldur (Zembat, Tunçeli & Akşin Yavuz, 2019). Okul öncesi eğitim kurumlarında verilen eğitimin kaliteli olması uygulanan programın niteliği ile doğrudan ilişkilidir (Gelişli & Yazıcı, 2012). Nitelikli bir okul öncesi eğitim programının çocuğun çok yönlü gelişimini desteklemek, öğrenme motivasyonunu artırmak, bilimin doğasını anlamlandırmak için merak duygusunu geliştirmek gibi pek çok amacı vardır.

Tüm eğitim programları eğitim bilimleri alanında yaşanan gelişmeler ışığında, değişen çağın ve çocukluğun ihtiyaçlarına göre zaman içinde geliştirilmeye ihtiyaç duymaktadır. Diğer eğitim kademelerinde olduğu gibi, okul öncesi eğitim döneminde de uygulanan eğitim programının geri dönüşlerle değerlendirilmesi ve çocukların isteklerine, ihtiyaçlarına, içinde bulunulan durumun özelliklerine ve ülkenin eğitim politikalarına göre geliştirilmesi oldukça önem taşımaktadır (Ata, 2019). Zaman içerisinde ihtiyaçlara göre geliştirilen ve şekillendirilen okul öncesi eğitim programları, çocukların kişilik gelişimini destekleyerek güven duygusunu kazanmalarına ve yaşam boyunca başarılı olma gibi becerileri edinmelerine olanak tanımaktadır (MEB, 2013).

Ülkemizde okul öncesi eğitim program geliştirme çalışmaları 1952 yılından itibaren geliştirilerek devam etmektedir. 1952 Anaokulları Program ve Yönetmeliği, Cumhuriyet Döneminde okul öncesi eğitime

ilişkin ilk ciddi girişim olarak ülkemiz eğitim tarihinde oldukça önemli bir yere sahiptir. 1952 programının aslında tam bir okul öncesi eğitim programı olmadığı, bir program ve yönetmeliğin bir arada olduğu söylenilebilir. İlk kez çok geniş bir açıdan da olsa okul öncesi eğitim çalışmalarının bir çerçevesi çizilmeye çalışılarak bir tür kılavuz sunulmuştur (Kuru & Koç Tüylü, 2020; Sapsağlam, 2013).

Okul öncesi eğitimde ilk somut adım olan 1989 program taslağı ise 21.08.1989 yılında yayınlanan 2293 sayılı Tebliğler Dergisi'nde denenip geliştirilmek üzere kabul edilip uygulamaya konmuştur (MEB, 1989; Tuncer, 2015). Bu taslak program, okul öncesi eğitimin amaçları, ilkeleri, günlük faaliyet çizelgeleri (Güler, 2001; Yazar, 2007) ve 4 ve 5 yaş grubu için birlikte ele alınacak üniteler ile belirli gün ve haftaların yer aldığı konu merkezli bir program olarak tasarlanmıştır (Yapıcı & Yapıcı, 2016).

Türkiye'de yayımlanan ilk okul öncesi eğitim programı ise 1994 yılında söz konusu program taslağının düzenlenip geliştirilmesi ile ortaya çıkmış ve uygulamaya konulmuştur. 1994 programı konunun amaç olarak değil araç olarak kullanıldığı, çocuğu merkeze alan, tüm gelişim alanlarına hitap eden bir program olarak tasarlanmıştır. Hedef ve hedef davranışlara yer verilen program 0-36 ay (Kreş), 36-60 ay (Anaokulu) ve 60-72 ay (Anasınıfı) olmak üzere 3 program şeklinde oluşturulmuştur (MEB, 1994). Kreş programı ise kendi içinde 0-12, 13-24 ve 25-36 ay şeklinde ayrılmış ve her biri için gelişim özellikleri tablosu verilmiştir. Her ay için hedef davranışlar ayrı ayrı kitapçıklar halinde basılmıştır (Alisinoğlu & Bay, 2007).

Bu program yaklaşık sekiz yıl yürürlükte kalarak uygulanmış ardından alanda yapılan çalışmalar, gelişmeler ve uygulamalardan gelen geri bildirimler ile yapılan program geliştirme çalışmalarının sonucunda 2002 okul öncesi eğitim programı yürürlüğe girmiştir. 1994 yılında hedef ve hedef davranış ifadelerinin yerine, bu programda hedefler ve kazanılması beklenen davranışlar ifadesi kullanılmaya başlanmış, yeterlik alanlarına göre değil üç gelişim alanı (Psikomotor alan, Sosyal-Duygusal alan, Bilişsel alan ve Dil alanı) ile bir beceri alanı (Özbakım becerileri) dikkate alınarak tasarlanmıştır (MEB, 2002). 2002 okul öncesi eğitim programında, Kreş Programının aynı kalmasına Anaokulu ve Anasınıfı Programlarının ise birleştirilerek "36-72 Aylık Çocuklar İçin Okul Öncesi Eğitim Programı" olarak kullanılmasına karar verilmiştir (MEB, 2002; Gelişli & Yazıcı, 2012; Yapıcı & Yapıcı, 2016).

2002 okul öncesi eğitim programından sonra daha gelişimsel, bütüncül bir anlayış ve sarmal bir yaklaşıma sahip olan 2006 programı yürürlüğe girmiştir (Gürkan, 2010; MEB, 2006). 2002 okul öncesi eğitim programında yer alan 'hedef' ve 'kazanılması beklenen davranış' ifadelerinin yerine, 2006 okul öncesi eğitimi programında 'amaç' ve 'kazanım' ifadelerine yer verilmiştir. Amaç ve kazanımların içeriği ilköğretim programlarında yer alan becerileri kapsamaktadır.

Mevcut yürütülmekte olan, 2013 okul öncesi eğitim programı ise öğretmenler ve akademisyenlerden oluşan büyük bir grup ile gerçekleştirilen uzun süreli bir güncelleme çalışmasında alanda yaşanan gelişmeler ışığında tekrar düzenlenmiştir. 2013 okul öncesi eğitim programı okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların zengin öğrenme deneyimleri aracılığıyla sağlıklı büyümelerini, gelişimlerini bütüncül olarak desteklemeyi ve ilkokula hazır olmalarını sağlayarak olabilecek gelişim yetersizliklerini önlemeyi amaçlayarak uygulamaya konulmuştur. Programda çocukların istek ve ihtiyaçlarına dönüt olarak günlük ve aylık planlamaların yapılması hedeflenmektedir (Başaran & Ulubey, 2018; MEB, 2013).

Her eğitim programı dönemin şartları ve ihtiyaçları temel alınarak belli bir süreçten geçerek oluşturulmaktadır. Programlar oluşurken ihtiyaçların belirlenmesi, önceki programla ilgili dönütlerin alınması, mevcut sistemin işleyişindeki eksikliklerin ortaya çıkarılması, giderilmesi, bu hususta gerekli değişim ve yeniliklerin yapılabilmesi için araştırmacılar tarafından yapılmış olan çalışmalar oldukça büyük bir önem arz etmektedir (Yıldırım, 2013). Bir bilimsel alana ilişkin akademik disiplinlerin gelişiminin, alan akademisyenleri ve/veya uzmanlar tarafından yapılan bilimsel araştırmalar ile ilişkili olabileceği (Seçer ve diğerleri, 2014) belirtilmektedir.

Alan yazında bir konu ile ilgili yapılmış farklı birçok çalışma olması, çalışmaların her birine ulaşılması açısından bir araştırmacı için uzun süreli bir iş haline gelebilmektedir. Bu bağlamda belirli bir konuyla ilgili yapılmış olan çalışmaların bir bütün halinde sunulduğu içerik analizi çalışmaları verimli ve kolay ulaşılabilir olmaktadır (Günay & Aydın, 2015). Analiz çalışmaları, alanyazındaki çeşitli türlerdeki araştırmaların (örneğin, tez, makale, bildiri) konu, araştırma deseni, veri toplama, çalışma grubu, veri analizi vb. gibi başlıklar kapsamında incelenmesine ve daha iyi anlaşılmasına olanak sağlamaktadır (Yücedağ & Erdoğan, 2011). Bu yönüyle son yıllarda araştırma eğilimlerinin tespiti ile çeşitli disiplinler ve bilim alanlarında, bir alana ait gelişmeleri ortaya koymaya yönelik pek çok kesitsel araştırmanın yapıldığı görülmektedir.

Ülkemizde Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yayımlanan ve alanda uygulanan okul öncesi eğitim programlarını çeşitli yönlerden inceleyen birçok çalışma bulunmaktadır (Aral & Kadan, 2018; Başaran & Ulubey, 2018; Düşeka & Dönmez, 2012; Ekici Vural, 2006; Gülay & Ekici, 2010; Sapsağlam, 2013; vb.)

Ancak bu çalışmaların sayısı ve çeşitliliği programlar hakkında yapılan değerlendirmelerin genel çerçevesini görmeyi zorlaştırmaktadır. Söz konusu çalışmaların sonuçlarını ele alan ve araştırma eğilimlerinin belirlenmesini amaçlayan oldukça az çalışma bulunmaktadır. Yerliyurt ve Ersoy (2021), yaptıkları çalışmada 2013 okul öncesi eğitim programı hakkında yayımlanan makale çalışmalarını inceleyerek analiz etmişler ve mevcut programın geliştirilmesi ile ilgili önerilerde bulunmuşlardır. Geçmişten günümüze okul öncesi eğitim programları hakkında yapılmış olan çalışmaları inceleyen bir araştırmaya rastlanamaması, bu konu yapılan çalışmaları bütüncül bir bakış açısıyla görebilmeyi önemli bir ihtiyaç olarak karşımıza çıkarmaktadır.

Bu ihtiyaçtan yola çıkılarak, bu çalışmanın amacı, Türkiye’de Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yayımlanan ve uygulanan okul öncesi eğitim programları hakkında 1989 yılı ile 2021 yılları arasında yapılan çalışmaların eğilimlerinin belirlenmesidir. Araştırmada, söz konusu yıllar içinde yayımlanan ve okul öncesi eğitim programlarını çeşitli yönlerden inceleyen birbirinden bağımsız birçok çalışmanın kapsamlı bir şekilde analiz edilerek bir bütün halinde ortaya konulması hedeflenmiştir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır;

1. Türkiye’de MEB tarafından yayımlanan ve uygulanan okul öncesi eğitim programları hakkında 1989 yılı ile 2021 yılları arasında yapılan çalışmaların yayın türüne göre dağılımı nasıldır?

2. Türkiye’de MEB tarafından yayımlanan ve uygulanan okul öncesi eğitim programları hakkında 1989 yılı ile 2021 yılları arasında yapılan çalışmaların yıllara göre dağılımı nasıldır?

3. Türkiye’de MEB tarafından yayımlanan ve uygulanan okul öncesi eğitim programları hakkında 1989 yılı ile 2021 yılları arasında yapılan çalışmalarda kullanılan araştırma yöntemleri nelerdir?

4. Türkiye’de MEB tarafından yayımlanan ve uygulanan okul öncesi eğitim programları hakkında 1989 yılı ile 2021 yılları arasında yapılan çalışmalarda kullanılan araştırma modelleri nelerdir?

5. Türkiye’de MEB tarafından yayımlanan ve uygulanan okul öncesi eğitim programları hakkında 1989 yılı ile 2021 yılları arasında yapılan çalışmalarda kullanılan veri toplama araçları nelerdir?

6. Türkiye’de MEB tarafından yayımlanan ve uygulanan okul öncesi eğitim programları hakkında 1989 yılı ile 2021 yılları arasında yapılan çalışmalarda kullanılan örneklem ve örneklem büyüklüğü nelerdir?

7. Türkiye’de MEB tarafından yayımlanan ve uygulanan okul öncesi eğitim programları hakkında 1989 yılı ile 2021 yılları arasında yapılan çalışmalarda kullanılan veri analiz yöntemleri nelerdir?

8. Türkiye’de MEB tarafından yayımlanan ve uygulanan okul öncesi eğitim programları hakkında 1989 yılı ile 2021 yılları arasında yapılan çalışmalarda ele alınan konular nelerdir?

Türkiye’de MEB tarafından yayımlanan ve uygulanan okul öncesi eğitim programları hakkında 1989 yılı ile 2021 yılları arasında yapılan çalışmaların incelenerek analiz edildiği bu araştırmanın alanımıza önemli bir katkı yapacağı düşünülmektedir.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Türkiye’de MEB tarafından yayımlanan ve uygulanan okul öncesi eğitim programları hakkında 1989 yılı ile 2021 yılları arasında yapılan çalışmaların mevcut durumunun çeşitli değişkenler çerçevesinde incelendiği bu çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinden doküman inceleme yöntemi kullanılmıştır. Doküman incelemesi, yazılı belgelerin içeriğini titizlikle ve sistematik olarak analiz etmek için kullanılan bir nitel araştırma yöntemidir (Kiral, 2020; Wach, 2013). Nitel araştırmada kullanılan diğer yöntemler gibi doküman incelemesinde de anlam çıkarmak, ilgili konu hakkında bir anlayış oluşturmak, ampirik bilgi geliştirmek için verilerin incelenmesini ve yorumlanmasını gerektirmektedir (Corbin & Strauss, 2008; Wach, 2013). Derinlemesine inceleme imkânı sunan doküman incelemesi tekniğinin bu araştırmanın amacına uygun olduğu düşünülmektedir. Yıldırım ve Şimşek (2016)’ın belirttiği doküman inceleme yönteminin, “*dokümanlara ulaşma, özgünlüğünü kontrol etme, dokümanları anlama, veriyi analiz etme, veriyi kullanma*” aşamalarına dayanılarak geliştirilmiştir.

Çalışma Grubu/ Evren- Örneklem

Araştırma Türkiye’de MEB tarafından yayımlanan ve uygulanan okul öncesi eğitim programları hakkında 1989 yılı ile 2021 yılları arasında yapılan çalışmalar ile sınırlıdır. Araştırmanın örneklem seçimi amaçsal örneklemenin bir çeşidi olan ölçüt örnekleme yoluyla belirlenmiştir. Ölçüt örnekleme, belli bir dizi ölçütü veya araştırmacı tarafından belirlenen belli bir ölçüt ile ilgili olarak belirlenen niteliklere sahip kişiler, olaylar, nesnelere ya da durumlardan oluşturulmasıdır (Büyüköztürk, 2012; Yıldırım & Şimşek,

2006). Çalışma kapsamına alınacak araştırmaların ölçütleri; “okul öncesi eğitim programı”, “okul öncesi programı” ve “anaokulu programı” anahtar sözcüklerini içinde barındırması ve doğrudan programla ilgili olması, 1989-2021 yılları arasında yayımlanmış olması ve Ebsco, Google Scholar, Türkiye Ulusal Tez Merkezi veya Yök Tez Merkezi’nde taranıyor olması şeklinde belirlenmiştir. Belirlenen ölçütler doğrultusunda, Türkiye’de MEB tarafından yayımlanan ve uygulanan okul öncesi eğitim programları hakkında 1989 yılı ile 2021 yılları arasında yapılan 99 çalışmaya ulaşılmış ancak araştırma soruları ile uyumlu olmadığı düşünülen 18 çalışma çıkarılarak toplamda 81 çalışma bu araştırmanın örneklem grubunu oluşturmuştur.

Verilerin Toplanması ve Analizi

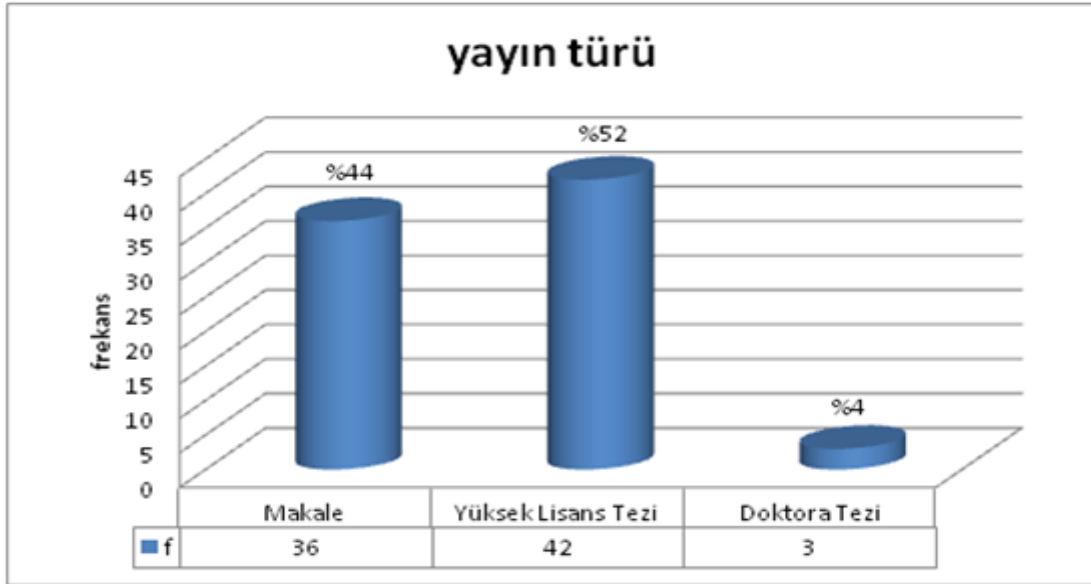
Nitel araştırmada toplanan verilerin çözümlenmesinde içerik analizinden faydalanılmıştır. İçerik analizinde temel amaç, eğilimlerin belirlenmesidir (Dinçer,2018). Bu çalışmada, Türkiye’de MEB tarafından yayımlanan ve uygulanan okul öncesi eğitim programları hakkında 1989 yılı ile 2021 yılları arasında yayımlanmış çalışmaların sistematik olarak kodlanması ve sınıflandırılması amacıyla araştırmacılar tarafından geliştirilen belirli kodlar çerçevesinde incelenerek içerik analizine tâbi tutulmuştur.

Kod geliştirme aşamasında; çalışmaların her biri dikkatlice incelenmiş ve yayın türü, konusu, araştırma yöntemi, araştırma modeli, örneklem, örneklem türü, veri toplama teknikleri ve veri analiz yöntemi gibi kodlar altında sınıflandırılmıştır. Çalışmaların eğilimlerini belirlemede önemli olan bu kodların geçerliliğini sağlamak üzere üç alan uzmanına sunulmuş ve uzman görüşleri doğrultusunda belirlenen kodların çalışmanın amacına uygun olduğu sonucuna varılmıştır. Kapsam geçerliliğini sağlamanın bir yolu olarak uzman görüşü testte yer alan maddelerin, kodların veya ölçütlerin ölçülmek istenen duruma uygunluğunun alan uzmanlarınca değerlendirilmesidir (Büyüköztürk, 2012). Belirlenen kodlar doğrultusunda araştırma kapsamına alınan 81 çalışma araştırmacılar tarafından titizlikle incelenmiş olup belirlenen kodların tekrar etme sıklıkları hesaplanmıştır. Çıkan sonuçlar frekans tablolarına işlenmiş ve yüzdelik hesaplamalar yapılmıştır. Ardından elde edilen veriler tablolaştırılarak sunulmuştur.

Veri analizlerinin güvenilirliğini sağlamak adına; ilk olarak her bir araştırmacı eşit sayıda çalışmanın kodlamasını yapmış ardından rastgele seçilen 5 çalışma araştırmacılar tarafından bağımsız olarak incelenmiş ve analizler arasında karşılaştırma yapılmıştır. Veriler arası geçerlik ve güvenirliliğin hesaplanması için [Güvenilirlik Kat Sayısı=Görüş Birliği Sağlanan Konu/terim / (Görüş Birliği + Görüş Birliği Bulunmayan Konu/Terim) x 100] formülünden yararlanılmış (Miles & Huberman, 2014) ve güvenilirlik %87 olarak hesaplanmıştır. İçsel tutarlılığı yansıtan kodlama denetimine göre görüş birliğinin %80’den az olmaması beklenmektedir. (Miles & Huberman, 2014). Kodlamalar sonunda ortaya çıkan farklılıklar giderilmiştir.

BULGULAR

Araştırma bulguları bölümünde, çalışmanın alt problemlere göre yapılan analizler ve elde edilen bulgular sıralı bir şekilde aşağıda sunulmuştur. Bu bağlamda; Türkiye’de MEB tarafından yayımlanan ve uygulanan okul öncesi eğitim programları hakkında 1989 yılı ile 2021 yılları arasında yapılan çalışmaların yayın türüne, yılına, araştırma yöntemine, araştırma modeline, veri toplama tekniğine, örneklem ve örneklem seçimine, veri analiz yöntemine ve konularına göre dağılımlarına yer verilmiştir.

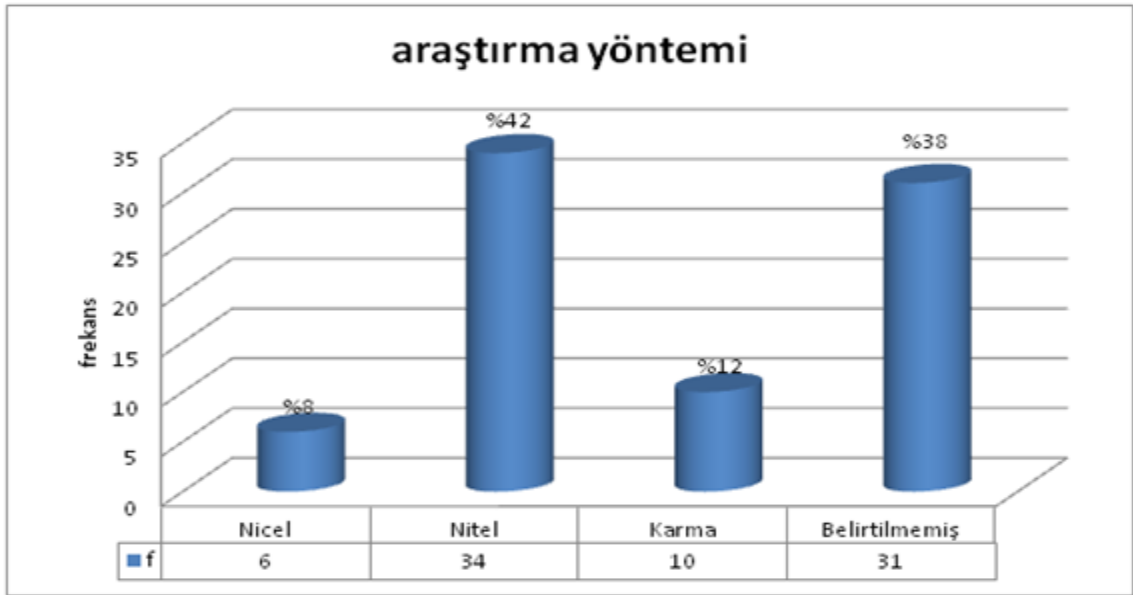
Şekil 1. Türkiye’de MEB tarafından yayımlanan ve uygulanan okul öncesi eğitim programları hakkında 1989 yılı ile 2021 yılları arasında yapılan çalışmaların yayın türüne göre dağılımı

Şekil 1’de yer alan verilere göre, Türkiye’de MEB tarafından yayımlanan ve uygulanan okul öncesi eğitim programları hakkında 1989 yılı ile 2021 yılları arasında yapılan 81 çalışmanın 42’sinin yüksek lisans çalışması olduğu ve bu oranın toplam çalışmaların %52’sini oluşturduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra, yapılan çalışmaların 36’sı makale (%44) ve 3’ü doktora tezi (%4) olduğu belirlenmiştir.

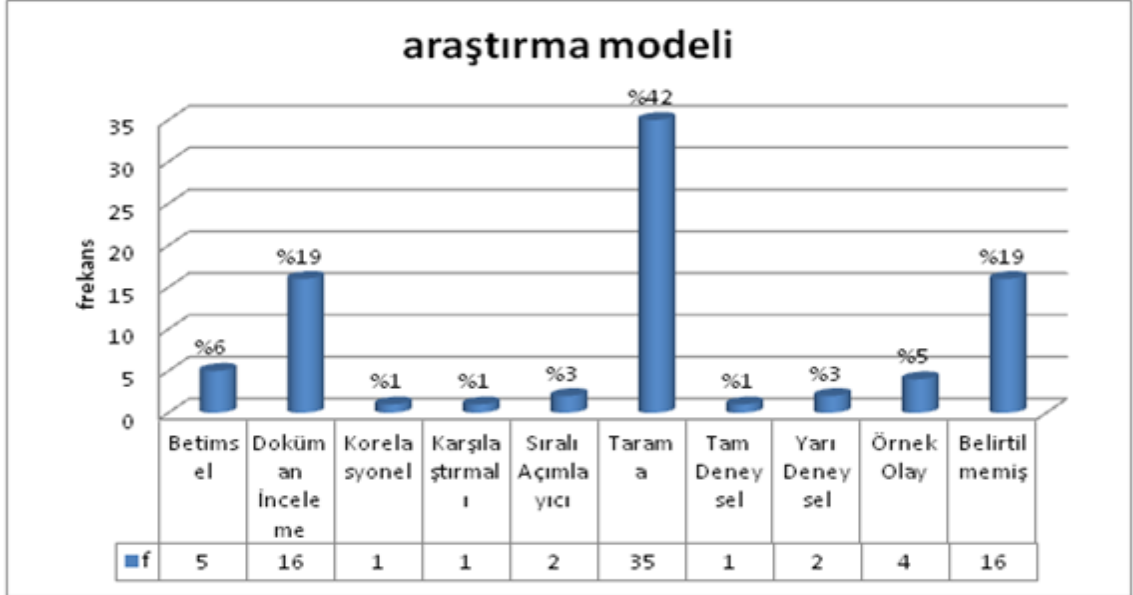
Şekil 2. Türkiye’de MEB tarafından yayımlanan ve uygulanan okul öncesi eğitim programları hakkında 1989 yılı ile 2021 yılları arasında yapılan çalışmaların yıllara göre dağılımı

Şekil 2’de Türkiye’de MEB tarafından yayımlanan ve uygulanan okul öncesi eğitim programları hakkında 1989 yılı ile 2021 yılları arasında yapılan çalışmaların yıllara göre dağılımı verilmiştir. Şekil 2’de görüldüğü gibi 1989-2000 arasında tarama yukarıda belirtilen ölçütlere uyan herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bunun yanı sıra, 2000-2011 yılları arasında yayımlar çok sık olmamakla birlikte 2008 (%4) ve 2009 (%4) yılında diğer yıllara kıyasla daha fazla çalışma yapılmıştır. 2012 yılından itibaren konu hakkında yapılan çalışmalarda artış olduğu gözlemlenmiştir. 2012 ve 2019 yılları en çok çalışma yüzdesine (%11) sahip yıllar olmuştur. 2015 (%10) ve 2020 (%9) yılları sıklık olarak bu yılları takip etmiştir.

Şekil 3. Türkiye’de MEB tarafından yayımlanan ve uygulanan okul öncesi eğitim programları hakkında 1989 yılı ile 2021 yılları arasında yapılan çalışmalarda kullanılan araştırma yöntemlerinin dağılımı

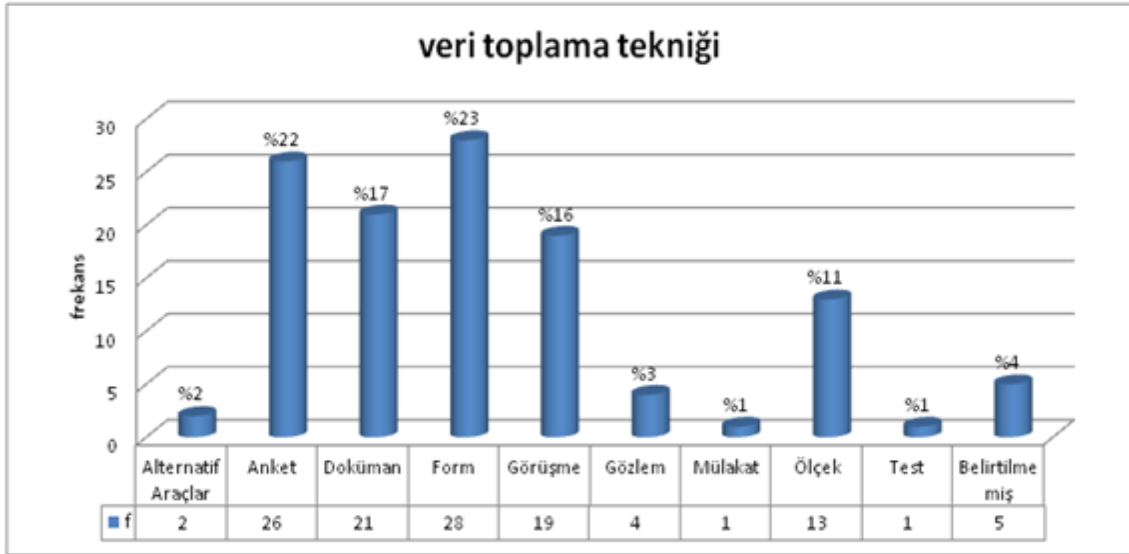
Şekil 3’de Türkiye’de MEB tarafından yayımlanan ve uygulanan okul öncesi eğitim programları hakkında 1989 yılı ile 2021 yılları arasında yapılan çalışmalarda kullanılan araştırma yöntemlerinin dağılımı ile ilgili bulgulara yer verilmiştir. Bulgular incelendiğinde, nitel araştırmaların daha fazla yayınlandığı (%42) ve araştırma yöntemini belirtmeyen çalışmaların da toplam yüzdeye göre önemli bir kısmını (%38) oluşturduğu görülmektedir. Karma yöntem %12 oranında kullanılırken, en az nicel yöntem (%8) tercih edilmiştir.

Şekil 4. Türkiye’de MEB tarafından yayımlanan ve uygulanan okul öncesi eğitim programları hakkında 1989 yılı ile 2021 yılları arasında yapılan çalışmalarda kullanılan araştırma modellerinin dağılımı

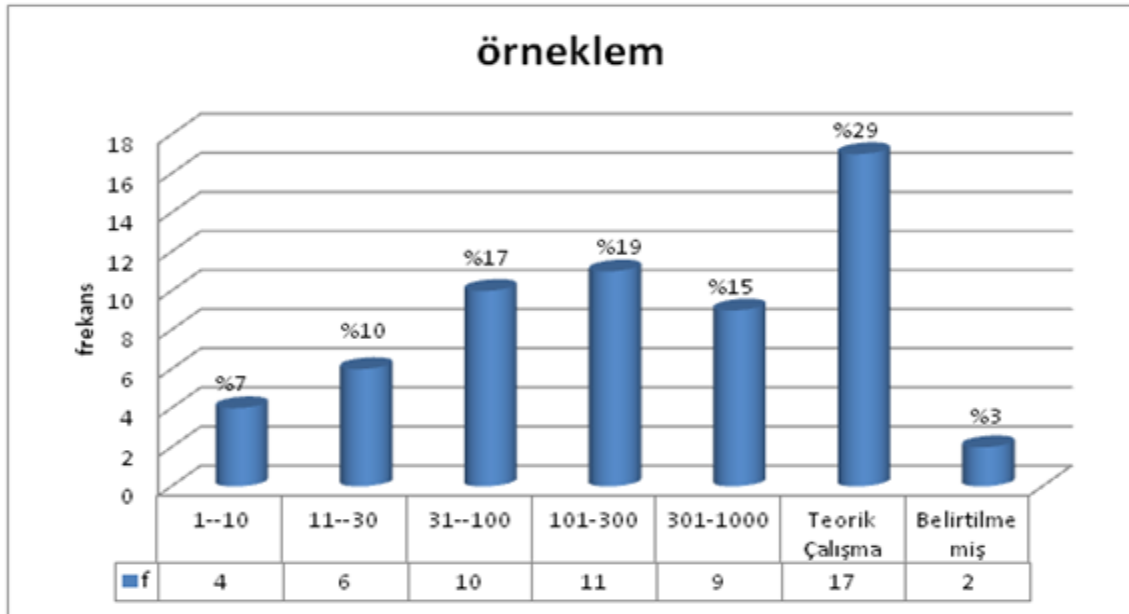
Şekil 4’de Türkiye’de MEB tarafından yayımlanan ve uygulanan okul öncesi eğitim programları hakkında 1989 yılı ile 2021 yılları arasında yapılan çalışmalarda kullanılan araştırma modellerinin dağılımı görülmektedir. Buna göre çalışmalarda en çok kullanılan araştırma modeli tarama modeli (%42) olduğu görülmektedir. Tarama modelinden sonra en çok kullanılan modeller doküman inceleme (%19), betimsel (%6), örnek olay (%5), yarı deneysel (%3) modelleridir. Çalışmalar incelendiğinde yalnız bir kez kullanıldığı görülen modeller ise korelasyonel, karşılaştırmalı, tam deneysel ve sıralı açımlayıcı

modellerdir. Bunun yanı sıra, araştırma modeli belirtilmemiş çalışmalar (%19) da toplam yüzdeye bakıldığında oldukça geniş bir yer kapladığı görülmektedir.

Şekil 5. Türkiye’de MEB tarafından yayımlanan ve uygulanan okul öncesi eğitim programları hakkında 1989 yılı ile 2021 yılları arasında yapılan çalışmalarda kullanılan veri toplama araçlarının dağılımı

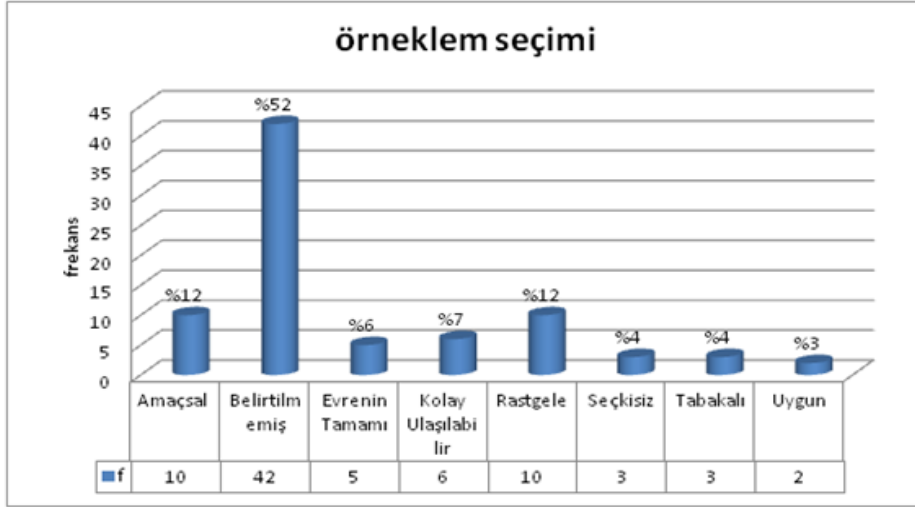
Şekil 5’te, Türkiye’de MEB tarafından yayımlanan ve uygulanan okul öncesi eğitim programları hakkında 1989 yılı ile 2021 yılları arasında yapılan çalışmalarda kullanılan veri toplama araçlarının dağılımına yer verilmektedir. Şekil 5 incelendiğinde, araştırmalarda sıklıkla form (%23), anket (%22), doküman (%17), görüşme (%16) ve ölçek (%11) veri toplama yöntemi olarak tercih edildiği görülmektedir. Gözlem (%3), alternatif araçlar (%2) ve test (%1) en az tercih edilen yöntemler arasında yer aldığı araştırmalarda bulunmaktadır. Konu hakkında yapılan 5 çalışmada ise veri toplama tekniği belirtilmemektedir.

Şekil 6. Türkiye’de MEB tarafından yayımlanan ve uygulanan okul öncesi eğitim programları hakkında 1989 yılı ile 2021 yılları arasında yapılan çalışmalarda kullanılan örneklem büyüklüğünün dağılımı

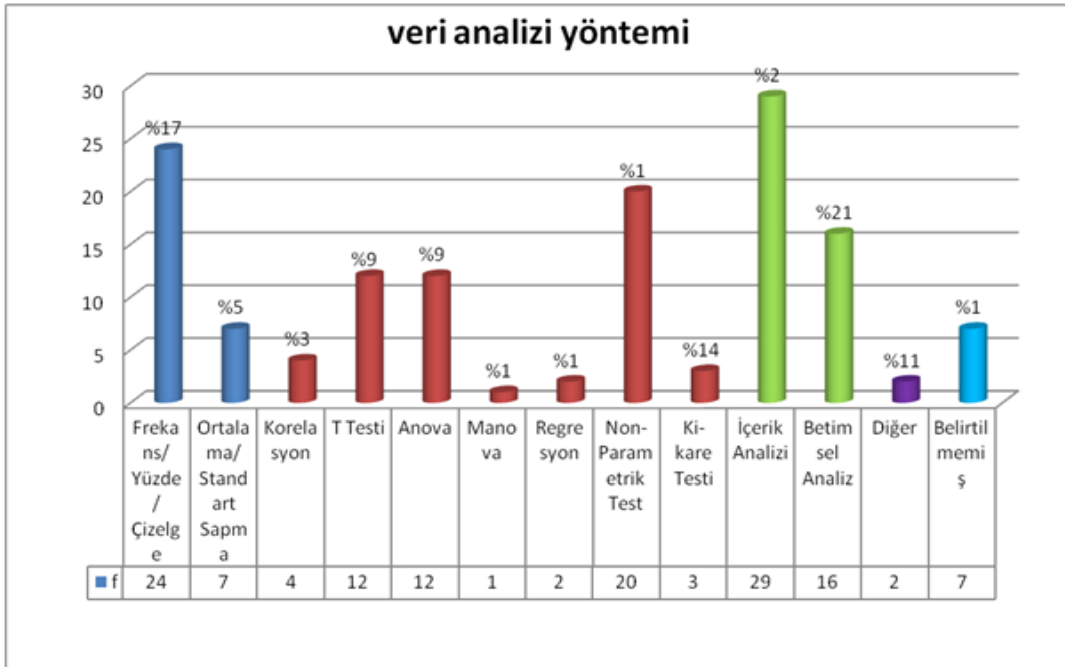
Şekil 6’da, Türkiye’de MEB tarafından yayımlanan ve uygulanan okul öncesi eğitim programları hakkında 1989 yılı ile 2021 yılları arasında yapılan çalışmalarda kullanılan örneklem büyüklükleri belli

sayı aralıkları kullanılarak verilmiştir. Buna göre teorik çalışma (%29) en sık kullanılan örneklem iken 101-300 aralığında örneklem kullanan çalışmalar incelenen çalışmaların % 19'unu oluşturmaktadır. Bu aralıktan sonra sırasıyla en fazla 31-100 arası örneklem (%17), 301-1000 arası örneklem (%15), 11-30 arası örneklem (%10) olarak belirlenmiştir. İncelenen çalışmalar arasında en dar örnekleme sahip 1-10 arası örneklem (%7) olduğu görülmektedir.

Şekil 7. Türkiye’de MEB tarafından yayımlanan ve uygulanan okul öncesi eğitim programları hakkında 1989 yılı ile 2021 yılları arasında yapılan çalışmalarda kullanılan örneklem seçim yöntemlerinin dağılımı

Şekil 7’de, Türkiye’de MEB tarafından yayımlanan ve uygulanan okul öncesi eğitim programları hakkında 1989 yılı ile 2021 yılları arasında yapılan çalışmalarda kullanılan örneklem seçim yöntemlerinin dağılımına yer verilmiştir. Buna göre incelenen çalışmaların %52 ile büyük çoğunluğunun örneklem seçiminin belirtilmediği görülmüştür. Bunun yanı sıra çalışmalardan %12’sinin rastgele ve amaçsal, %7’sinin ise kolay ulaşılabilir örneklem seçimi yaptığı belirlenmiştir. Evrenin tamamını örneklem seçen çalışmaların %6 olduğu görülürken, 3’er çalışmanın da tabakalı ve seçkisiz örneklem seçimi yaptığı görülmüştür.

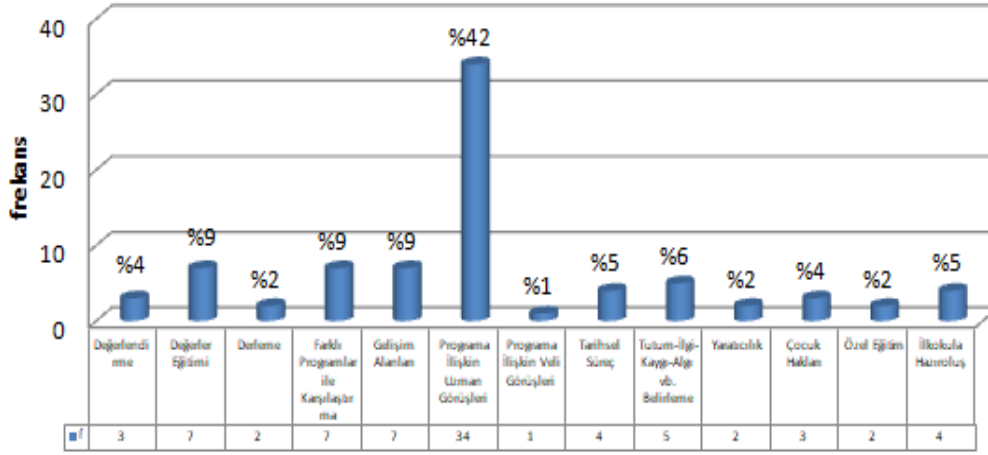

Şekil 8. Türkiye’de MEB tarafından yayımlanan ve uygulanan okul öncesi eğitim programları hakkında 1989 yılı ile 2021 yılları arasında yapılan çalışmalarda kullanılan veri analiz yöntemlerinin dağılımı

Şekil 8’de Türkiye’de MEB tarafından yayımlanan ve uygulanan okul öncesi eğitim programları hakkında 1989 yılı ile 2021 yılları arasında yapılan çalışmalarda kullanılan veri analiz yöntemlerinin

dağılımına yer verilmiştir. Araştırma bulgularına göre, en fazla nitel veri analiz yöntemlerinden içerik analizi (29) tercih edildiği görülmektedir. Bu veri analiz yönteminden sonra, nicel betimsel veri analiz yöntemlerinden frekans/yüzde/çizelge (24) ve nicel kestirimsel veri analiz yöntemlerinden non-parametrik testler (20) en fazla kullanılan analiz yöntemleri olduğu tespit edilmiştir.

program içeriği ile ilgili öğeler

Şekil 9. Türkiye’de MEB tarafından yayımlanan ve uygulanan okul öncesi eğitim programları hakkında 1989 yılı ile 2021 yılları arasında yapılan çalışmalarda incelenen program içeriği ilgili öğelerin dağılımı

Şekil 9’da Türkiye’de MEB tarafından yayımlanan ve uygulanan okul öncesi eğitim programları hakkında 1989 yılı ile 2021 yılları arasında yapılan çalışmalarda incelenen program içeriği ilgili öğelerin dağılımı yer verilmiştir. Bulgulara göre incelenen çalışmaların en fazla programa ilişkin uzman görüşlerine (%42) yer verildiği görülmektedir. Bundan sonra en fazla gelişim alanları (%9) değerler eğitimi (%9) ve farklı programlar ile karşılaştırma (%9) konularının ele alındığı görülmektedir. Ayrıca tutum, ilgi, kaygı belirleme %6 iken tarihsel süreç %5 ve ilkökula hazır oluş %5 olarak belirlenmiştir. Çocuk hakları (%4) ve değerlendirme (%4) aynı sıklıkla ele alınırken sadece 1 çalışmada programa ilişkin veli görüşlerine yer verildiği görülmüştür.

TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu araştırmada, Türkiye’de MEB tarafından yayımlanan ve uygulanan okul öncesi eğitim programları hakkında 1989 yılı ile 2021 yılları arasında yapılan çalışmaların eğilimlerinin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Bu doğrultuda, 36 makale çalışması, 42 yüksek lisans tezi ve 3 doktora tezi olmak üzere toplam 81 çalışmaya ulaşılmıştır.

Bulgular incelendiğinde, Türkiye’de MEB tarafından yayımlanan ve uygulanan okul öncesi eğitim programları hakkında 1989 yılı ile 2021 yılları arasında yapılan çalışmaların büyük bir kısmını yüksek lisans tez çalışmalarının oluşturduğu ve bu konu üzerinde yapılan sadece 3 doktora tezi olduğu tespit edilmiştir (Dilek, 2013; Güler, 2001; Yazar, 2013). Okul öncesi eğitim programları üzerine yapılan çalışmalar alanda önemli bir yere sahiptir. Özellikle konunun daha bütünsel, çok boyutlu yaklaşımla incelenmesi ve ilgili konu üzerinde daha derinlemesine çalışılması beklenen doktora tezleri, program çalışmaları geliştirmek ve desteklemek için sahaya ışık tutacaktır. Bu nedenle, elden edilen bulguya göre, okul öncesi eğitim programları ile ilgili yapılan doktora düzeyinde araştırma sayısının yeterli olmadığı söylenebilir.

Türkiye’de MEB tarafından yayımlanan ve uygulanan okul öncesi eğitim programları hakkında 1989-2021 yılları arasında yapılmış çalışmaların yıllara göre dağılımına yönelik bulgular incelendiğinde, en çok yayın yapılan yılların 2012 ve 2019 olduğu belirlenmiştir. Program değerlendirme, eğitim programının yenilenmesini, geliştirilmesini veya yürütülmesini desteklemek için gerçekleştirilir ve program değerlendirme yöntemiyle sağlanmaya çalışılır (Özdemir, 2009). Ülkemizde program değerlendirmeleri iki düzeyde gerçekleştirilir. Bunlar; Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yürütülen resmi çalışmalar ve akademisyenlerin, araştırmacıların programa yönelik gerçekleştirdiği makale, tezler ve bildirimler gibi akademik bilimsel değerlendirme çalışmalarıdır. Bu nedenle, program öncesinde yeni bir

program geliştirmeye yönelik ihtiyaç analizleri (Balcı, Gündoğdu & elik, 2012) ve yeni programın uygulanması ile öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesine (Düzgün, 2014; Kaya, 2014) yönelik yapılan çalışmalar önem taşımaktadır. Bir eğitim programı geliştirme noktasında ihtiyaç belirleme mevcut olanla daha sonra olması gereken olgu arasındaki farklılıkların ortaya konması, eksikliklerin giderilmesi açısından önemli bir husustur (şahin, 2006). Tüm bunlar göz önünde bulundurulduğunda araştırmada elde edilen 2012 ve 2019 yıllarında yayın sıklığının arttığına yönelik bulgunun 2012 yılında pilotlama çalışması yapılan ve 2013 yılında yürürlüğe giren okul öncesi eğitim programının etkisi ile ilgili olduğu düşünülebilir. Bu yıllar arasında araştırmacılar tarafından yürütölen çalışmaların MEB 2013 eğitim programının pilotlama ve uygulama süreçlerinde alandaki durumu tespit ederek program değerlendirme ve geliştirme sürecinde ışık tuttuğu söylenilebilir.

Türkiye’de MEB tarafından yayımlanan ve uygulanan okul öncesi eğitim programları hakkında 1989-2021 yılları arasında yapılmış çalışmaların araştırma yöntemleri ve modelleri ile ilgili sonuçlar incelendiğinde, yapılmış çalışmalarda daha çok nitel yöntemin tercih edildiği tespit edilmiştir. Bu tespit eğitim alanında yapılan bilimsel çalışmalarda ağırlıklı olarak nicel araştırma yöntemlerinin kullanıldığını belirleyen farklı bir çok çalışmanın (Akaydın & een, 2015; Demir, Saatçioğlu & İmrol, 2016; Erdem, 2011; Guo & Sheffield, 2008; Hranstinski & Keller, 2007) sonucu ile çelişmektedir. Nitel yaklaşımlarda görüşmeler, açık uçlu sorular veya odak grupların kullanılması ile bir fenomenin derinlemesine anlaşılmasını amaçlar. Coleman-King (2015), 21.yüzyılda erken çocukluk araştırmalarının, politikalarının, uygulamalarının ve teorilerinin geliştirilmesi veya yeniden yapılandırılabilmesi için okul öncesi eğitim alanında yapılan nitel çalışmalara daha çok ihtiyaç duyulduğunu belirtmiştir. Bununla birlikte, bu araştırma kapsamında ele alınan MEB tarafından yayımlanan ve uygulanan okul öncesi eğitim programlarına yönelik çalışmalarda çok az sayıda karma yöntem tercih edildiği görölmektedir (Başaran & Ulubey, 2018; Erden, 2010; İş, 2017; Yazar, 2013). Creswell’e (2008) göre, karma yöntem, araştırmacının araştırma verilerini derinlemesine analiz etmesine olanak sağlar. Böylece araştırmada ulaşılan sonuçların geçerliliği ve doğruluğunu da artırdığı söylenebilir (Fırat, Yurdakul & Ersoy, 2014). Bu nedenle okul öncesi eğitim programları hakkında yapılan çalışmalarda bazen tek başına kullanılan nicel yada nitel yöntemin genel olarak durumun tamamının görölmesinde yetersiz kalabileceği ve özellikle karma yöntemin çalışmanın başarısını artırabileceğini söylemek mümkündür.

Araştırma yöntemleri bulguları kısmında bir diğer dikkat çeken nokta ise araştırma yöntemi (%38) ve modeli (%19) belirtilmeyen çok sayıda çalışma olmasıdır. Usta (2012), bilimsel araştırmaların, dayandıkları ilkeler doğrultusunda, araştırma yöntemlerinin açıkça ifade edilmesi gerektiğini belirtmektedir. Bu nedenle, bu araştırmada ele alınan Türkiye’de MEB tarafından yayımlanan ve uygulanan okul öncesi eğitim programlarına yönelik çalışmalarda yöntemi açıklanmamış olan çalışmalar ‘belirtilmemiş’ şeklinde sınıflandırılmıştır. Bunun yanı sıra araştırmada kullanılan veri toplama araçlarının seçiminin araştırma modeline dayandırılması gerektiği bilinmektedir (Juodaitytė & Kazlauskienė, 2008). Ancak bu araştırmada elde edilen önemli bulgularından biri, incelenen çalışmaların önemli kısmında (%38) yöntemin belirtilmemiş olmasıdır.

Tüm bunlara ek olarak, Türkiye’de MEB tarafından yayımlanan ve uygulanan okul öncesi eğitim programları hakkında 1989-2021 yılları arasında yapılmış çalışmalarda araştırma modeli olarak en çok tarama modelinin tercih edildiği bulgusuna rastlanmıştır. Bu bulgu Demirtaş İlhan (2017) ve Güvelioğlu (2019)’nun yaptığı, okul öncesi eğitim konulu çalışmalarda da benzerlik göstermektedir. Tarama modelinin tercih edilmesi ile birlikte mevcut çalışmanın bulgularına göre, araştırmacılar tarafından kullanılan veri toplama araçlarının başında anket ve form gelmektedir. Araştırmacılar sıklıkla anket ve form çalışmalarını birlikte kullanmışlardır. Benzer şekilde eğitim ile ilgili yapılan araştırma eğilimlerinde anket çalışmalarının en çok tercih edilen veri toplama aracı olduğu belirtilmiştir (Demirtaş İlhan, 2017; Güvelioğlu, 2019; Hew, Kale & Kim, 2007; Juodaitytė & Kazlauskienė, 2008; Kaytez & Durualp, 2014). Kullanılan anket ve form gibi veri toplama araçları ile birlikte tarama çalışmaları, büyük gruplarda daha kısa sürede yapılırsa da bireylerin algılarını, değerlerini, tutumlarını ve deneyimlerini derinlemesine ortaya çıkarma fırsatı vermesi mümkün değildir. Bu nedenle, nitel araştırmalarda sıklıkla kullanılan gözlem, görüşme ve dokümanların okul öncesi eğitim programları ile ilgili yapılan araştırmalar için önemli bir yere sahip olduğu düşünölmektedir.

Türkiye’de MEB tarafından yayımlanan ve uygulanan okul öncesi eğitim programları hakkında 1989-2021 yılları arasında yapılmış çalışmaların *örneklem ve örneklem seçimlerine yönelik bulgular* incelendiğinde, araştırmaların önemli bir bölümünün örneklem seçiminin belirtilmediği (%52), bir kısmının ise örneklemi yazılı ve basılı materyaller üzerinden teorik çalışma olarak ifade ettiği (%29) görölmektedir. Ültay ve alık, (2012) derleme, kitap inceleme gibi araştırmalarda herhangi bir deneysel uygulama yapılmadan sadece alanyazına dayalı olarak yapılan çalışmalarda bir örneklem verilmediğinden bu tür

çalışmalarda örneklem“teorik çalışma” olarak adlandırılmıştır. Bu açıklama araştırmacıların bu tarz çalışmalarda teorik çalışmayı neden tercih ettiklerini anlaşılır kılmaktadır.

Araştırmanın başka bir bulgusunda Türkiye’de MEB tarafından yayımlanan ve uygulanan okul öncesi eğitim programları hakkında 1989-2021 yılları arasında yapılmış çalışmalarda incelenen *program içeriği ilgili öğelerin* dağılımına bakıldığında en çok uzman görüşlerine yer verildiği (%42) sonucuna varılmıştır. Demirel (1992), program geliştirme sürecinde öncelikli olarak izlenmesi gereken dört farklı adımdan söz etmektedir. Bunlar sırasıyla: a) araştırma yapma, b) uzman kanısını alma, c) komisyon üyelerinin görüşlerini belirleme ve d) ihtiyaç değerlendirmesi yapma yaklaşımlarıdır. Bu nedenle, bu süreçte öğretmen, akademisyen ve yöneticilerin etkin rol aldığı ve görüşlerinin önemli olduğu bilinmektedir. Nitelikli öğretmenler sağlam bir okul öncesi eğitim programının vazgeçilmez uygulayıcılarıdır (Addisu & Wudu, 2019). Özellikle bir alanda program uygulandığında ya da mevcut program değişikliklere uğradığında, bu değişikliklerin etkililiği öğretmenler tarafından ne derecede anlaşıldığı ve kabul gördüğüne bağlıdır (Brodin & Renblad, 2015). Programların pratikte alan öğretmenleri tarafından uygulandığı göz önünde bulundurulursa bu programın ihtiyaçları, işleyişindeki aksaklıklar ya da yolunda giden tarafları doğal ortamında öğretmenler tarafından takip edilebilmektedir. Program geliştirilirken öğretmenlerin aktif olması dönütün de öğretmenden geleceğini ifade etmektedir (Demirel, 1992). Bir programın oluşturulması süreci programın tasarımı, uygulanması, değerlendirilmesi ve dönütlerle birlikte düzeltilmesini kapsar. Bu aşamalarla birlikte program sistemdeki eksiklerin görülüp yenilenmesini sağlar (Fer, 2020). Sofou ve Tsafos (2010), yaptıkları çalışmada uzman görüşlerine yer vermiş ve bunun yanı sıra programın kaderinin belirleyicisinin öğretmenler olduğunu belirtmişlerdir. Okul öncesi eğitimde programın çocuklar üzerinde önemli bir etkisi bulunduğunu ve uygulayacak olan öğretmenlerin programı nasıl algıladıklarının çocuklarla yaptıkları çalışmalarda bunu gerçekleştirebilmesi açısından kritik olduğunu söyleyen Brodin ve Renblad (2015), bu sebeplerden dolayı yaptıkları çalışmada öğretmen görüşlerine odaklandıklarını belirtmiştir. Bu nedenle, incelenen çalışmalarda uzman görüşleri içerisinde sıklıkla öğretmen görüşlerine yer verilmesi beklenen bir sonuçtur.

Bulgulara göre, uzman görüşlerinden sonra en çok ele alınan öğelerin tutum- ilgi-kaygı belirleme, gelişim alanları ve değerler (%9) olduğu belirlenmiştir. Son yıllarda daha ön plana çıkan değerler öğesinin, bu araştırmanın bulgularına göre de 2012 yılından itibaren yapılan çalışmalarda incelenen program öğeleri arasında olduğu görülmüştür. Sapsağlam (2016) 1994, 2002, 2006 ve 2013 okul öncesi eğitim programlarında yer alan hedefleri değerler açısından incelediği çalışmasında programlarda yer alan değerlere ve buna yönelik hedeflere her programda diğerine göre daha çok yer verildiğini ortaya koymuştur. Buna göre 2013 okul öncesi eğitim programında diğer programlara göre değerlere daha çok yer verilmesiyle değerler öğesi üzerine yapılan çalışmaların son yıllarda yoğunlaşmasının birbirine paralel gelişmeler olduğu söylenebilir. Bunun yanı sıra programla ilgili öğelerden yapılan çalışmalarda gelişim alanlarına sıklıkla yer verilmesine rağmen programda oldukça geniş yer kaplayan ve her biri kendi içinde derinleşen gelişim alanları hakkında daha çok çalışma yapılmasının alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Yurt dışında yapılan pek çok çalışmada programlara yönelik değerlendirmeler yapılırken çocuklardaki gelişim gözlemlenmiş ve programın etkililiğine bu sayede karar verilmiştir. Buna örnek olarak; Denver okul öncesi programı değerlendirme raporunda Wacker ve diğerlerine (2019) göre, uygulanan programın gelişim alanlarına katkılarında bahsedilirken akademik gelişim ve fiziksel gelişimin yanı sıra öğrenme sevgisinin gelişiminden de bahsedilmiştir. Tutum- ilgi-kaygı belirleme çalışmalarının yapılması, öğretmen adaylarının ve öğretmenlerin mesleklerine karşı ne yönde tutum geliştirdiklerini, mesleki kaygılarını, geliştirdikleri tutum ile kaygıları arasındaki bağlantıları belirleme, dolayısıyla da meslek alanlarına nitelikli öğretmenler yetiştirmek açısından önem taşımaktadır (Doğan & Çoban, 2009).

Öneriler

Araştırmada yürütülen içerik analizi neticesinde ulaşılan bulgular dikkate alınarak aşağıdaki öneriler getirilebilir:

- Program ile ilgili öğeler hakkında daha derinlemesine inceleme ve sonuç ortaya koyması açısından doktora seviyesinde tez çalışmalarının daha çok yapılması alana katkı sağlayacaktır.

- İncelenen yayımlar içinde bir çok sayıda bilimsel çalışmanın yöntem kısmının açıkça belirtilmediği görülmektedir. Çalışmanın ne şekilde gerçekleştirildiğinin daha iyi anlaşılabilmesi için yapılan çalışmaların özellikle yöntem kısmı titizlikle yazılmalıdır. Bu tarz metodolojik eksikliklerin giderilmesi için araştırmacılara çok büyük görev düşmekle birlikte hem lisans hem de lisans üstü seviyede bilimsel araştırma yöntemleri derslerine verilen önemin artırılması bu konuda yaşanan eksikliklerin giderilmesine yardımcı olabilir.

- Program geliştirme çalışmalarına katkı sağlamak ve daha kapsamlı çalışmalar yapabilmek için sadece nitel yada nicel yöntemin seçildiği çalışmalar ile birlikte karma yöntem kullanılarak alana yönelik zengin içeriklerle kapsamlı çalışmalar yapılabilir.

- Okul öncesi eğitim programı üzerine yapılan çalışmaların mevcut durumu tespit edip, ihtiyaçlar ve sorunlar açısından derinlemesine ve çoklu bakış açısıyla değerlendirilebilmesi için çalışmalarda farklı veri toplama araçları tercih edilerek çeşitlendirmeye gidilebilir.

KAYNAKÇA

- Addisu, K. M., & Wudu, M. T. (2019). "Preschool Curriculum Implementation In Ethiopia: The Case Of Selected Woredas Preschools." *Cypriot Journal Of Educational Sciences*, 14(2), 178-189.
- Akaydin, Ş. & Çeçen M. A. (2015). Okuma Becerisiyle İlgili Makaleler Üzerine Bir İçerik Analizi. *Eğitim ve Bilim*, 40(178), 183- 198.
- Alisinanoğlu, F., & Bay, N. (2007). Okul Öncesi Eğitim Programlarının Tarihsel Gelişimi. *Tokat: XVI. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi*, 5-7.
- Anne Çocuk Eğitim Vakfı (Açev) & Eğitim Reformu Girişimi (Erg), 2016, *Her Çocuğa Eşit Fırsat: Türkiye 'de Erken Çocukluk Eğitiminin Durumu Ve Öneriler*, İstanbul.
- Aral, N., & Kadan, G. (2018). 2013 Okul Öncesi Eğitim Programının Değerler Eğitimi Bağlamında İncelenmesi. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 2(1), 113-131.
- Aydin, U. (2012). Bilimsel Araştırmalarda Yapısal Etmenler ve Evreler. *İnönü University International Journal of Social Sciences (Inijoss)*, 1(1), 98-112.
- Balcı, A., Gündoğdu, K., & Çelik, N. (2012). Okul Öncesi Eğitim Programına İlişkin Bir İhtiyaç Analizi Çalışması. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, Haziran 2012, 3 (1), 10-24.
- Barnett, W. S., Jung, K., Yarosz, D. J., Thomas, J., Hornbeck, A., Stechuk, R., & Burns, S. (2008). Educational Effects of The Tools Of The Mind Curriculum: A Randomized Trial. *Early Childhood Research Quarterly*, 23(3), 299–313.
- Başaran, S. T., & Ulubey, Ö. (2018). 2013 Okul Öncesi Eğitim Programının Değerlendirilmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 51(2), 1-32.
- Baştürk Savaş, & Taştepe, M., (2013). *Evren Ve Örneklem. Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Vize Yayıncılık, Ankara.
- Brodin, J., & Renblad, K. (2015). Early Childhood Educators Perspectives Of The Swedish National Curriculum For Preschool And Quality Work. *Early Childhood Education Journal*, 43(5), 347-355.
- Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak K, Ebru., A, Erkan Ö., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2014). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Pegem Akademi, Ankara.
- Can Gül, Ş. (2009). *Okul Öncesi Eğitimi Öğretmen Ve Öğretmen Adaylarının 2006 Okul Öncesi Eğitim Programının Değerlendirme Unsuruna Yönelik Görüş Ve Davranışlarının İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- Çobanoğlu, R. (2011). *Teacher Self-Efficacy and Teaching Beliefs as Predictors Of Curriculum Implementation In Early Childhood Education*. Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Corbin, J. & Strauss, A. (2008). *Basics Of Qualitative Research: Techniques and Procedures For Developing Grounded Theory*. Thousand Oaks: Sage.
- Creswell, J. W., & Garrett, A. L. (2008). The "Movement" Of Mixed Methods Research and The Role Of Educators. *South African Journal of Education*, 28(3), 321–333.
- Creswell, J.W., & Creswell, J.D., 2005. *Mixed Methods Research: Developments, Debates, and Dilemmas. Research In Organizations. Foundations and Methods Of Inquiry*. Berrett-Koehler Publishers, San Francisco.
- Delen Tanriverdi, H. (2008). *Anasınıfı Öğretmenlerinin Mesleğe Yönelik Tutumlarıyla Anasınıfı Eğitim Programında Öngörülen Hedeflere Ulaşılma Derecesi Arasındaki İlişki*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Demir, E., Saatçioğlu, Ö., & İmrol, F. (2016). Uluslararası Dergilerde Yayımlanan Eğitim Araştırmalarının Normallik Varsayımları Açısından İncelenmesi. *Current Research In Education* 2(3), 130-148.
- Demirel, Ö. (1992). Türkiye'de Program Geliştirme Uygulamaları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(7), 27-43.

- Demirtaş İlhan, S. (2017). *A Content Analysis Of Early Childhood Education Graduate Theses Written In Turkey*. Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Dilek, H. (2013). *2006 Okul Öncesi Eğitim Programının Değerlendirilmesi*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Dinçer, S. (2018). Eğitim Bilimleri Araştırmalarında İçerik Analizi: Meta-Analiz, Meta-Sentez, Betimsel İçerik Analizi. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1), 176-190.
- Doğan, T., & Çoban, A. E. (2009). Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları İle Kaygı Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Eğitim Ve Bilim*, 34(153), 157-168.
- Düşeka, G., & Dönmez, B. (2012). Türkiye'de Yayınlanan Okul Öncesi Eğitim Programları. *Mesleki Bilimler Dergisi (MBD)*, 1(1), 68-75.
- Düzgün, Ü. (2014). *Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul Öncesi Eğitim Programı Ve 2012 Değişikliklerinin Uygulanmasına İlişkin Görüşleri (Kayseri İli Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi. Erciyes Üniversitesi, Kayseri. Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr>.
- Ekici Vural, D. (2006). *Okul Öncesi Eğitim Programındaki Duyuşsal Ve Sosyal Becerilere Yönelik Hedeflere Uygun Olarak Hazırlanan Aile Katılımlı Sosyal Beceri Eğitim Programının Çocuklarda Sosyal Becerilerin Gelişimine Etkisi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Erdem, D. (2011). Türkiye 'de 2005–2006 Yılları Arasında Yayınlanan Eğitim Bilimleri Dergilerindeki Makalelerin Bazı Özellikler Açısından İncelenmesi: Betimsel Bir Analiz. *Journal Of Measurement and Evaluation In Education And Psychology*, 2(1), 140-147.
- Erden, E. (2010). *Problems That Preschool Teachers Face In The Curriculum Implementation*. Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Firat, M., Kabakçı Yurdakul, I., & Ersoy, A. (2014). Mixed Method Research Experience Based On An Educational Technology Study. *Journal Of Qualitative Research In Education*, 2(1), 65-86.
- Fuller, B. Vd. (2017), “Do Academic Preschools Yield Stronger Benefits? Cognitive Emphasis, Dosage, And Early Learning”, *Journal Of Applied Developmental Psychology*, 52, 1-11.
- Gelişli, E., Yazıcı, Y. (2012). Türkiye 'de Uygulanan Okul Öncesi Eğitim Programlarının Tarihsel Süreç İçerisinde Değerlendirilmesi. *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29, 85-93.
- Gormley, W. T., Jr, Gayer, T., Phillips, D., & Dawson, B. (2005). The Effects Of Universal Pre-K On Cognitive Development. *Developmental Psychology*, 41(6), 872–884.
- Güler, D. (2001). *4-5 Ve 6. Yaş Okul Öncesi Eğitim Programlarının Değerlendirilmesi*. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Günay, R., & Aydın, H. (2015). Türkiye 'de çokkültürlü eğitim ile ilgili yapılan araştırmalarda eğilim: Bir içerik analizi çalışması. *Eğitim ve Bilim*, 40(178).
- Guo, Z., & Sheffield, J. (2008). A Paradigmatic and Methodological Examination Of Knowledge Management Research: 2000 To 2004. *Decision Support Systems*, 44(3), 673-688.
- Gürkan, T. (2010). *Okul Öncesinde Özel Öğretim Yöntemleri*. R. Zembat (Ed.), Okul Öncesi Eğitim Programı, Anı, Ankara.
- Güvelioğlu, E. (2019). *A Content Analysis of Articles In Turkish Early Childhood Education Context*. Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Hew, K. F., Kale U., & Nari K., (2007) Past Research In Instructional Technology: Results Of A Content Analysis Of Empirical Studies Published İn Three Prominent Instructional Technology Journals From The Year 2000 Through 2004, *Journal Of Educational Computing Research*, 36(3), 269-300.
- Hranstinski, S., & Keller, C. (2007). An Examination of Research Approaches That Underlie Research On Educational Technology: A Review From 2000 To 2004. *Journal Of Educational Computing Research*, 36(2), 175–190.
- İş, A. (2017). Okul Öncesi Ve Sınıf Öğretmenlerinin 2013 Okul Öncesi Eğitim Programındaki Kazanımların Gerçekleşme Düzeyine Yönelik Algıları. Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, Elazığ.
- İşik, E., & Semerci, Ç. (2019). “Nitel Araştırmalarda Veri Üçgenlemesi Olarak Odak Grup Görüşmesi, Bireysel Görüşme Ve Gözlem”, *Turkish Journal Of Educational Studies*, 6(3), 53-66.
- Juodaitytė, A., & Kazlauskienė, A. (2008). Research Methods Applied in Doctoral Dissertations. In Education Science (1995-2005): Theoretical And Empirical Analysis. *Vocational Education: Research & Reality*, (15), 36-45.

- Kandır, A., & Yazıcı, E. (2016). Meb 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı'nın Okuma Yazma Becerilerinin Gelişimi Yönünden Değerlendirilmesi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 36(3), 451-488.
- Karagöz, M. (2019, Ağustos). *Meb 2013 Okul Öncesi Eğitim Programının Uygulanışına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kaya, E. (2014). *Okul Öncesi Eğitim Programının İşitme Engelliler İlköğretim Okullarında Çalışan Öğretmenlerin Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi, Kayseri.
- Kaytez, N., & Durualp, E. (2014). Türkiye 'de Okul Öncesinde Oyun İle İlgili Yapılan Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2014, (2), 110-122.
- Kiral, B. (2020). Nitel bir veri analizi yöntemi olarak doküman analizi. *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(15), 170-189.
- Meb (1994) Okul Öncesi Eğitim Programları (Kreş, Anaokulu ve Anasınıfı Programları). Milli Eğitim Basımevi, İstanbul.
- Meb (2002). 36-72 Aylık Çocuklar İçin Okul Öncesi Eğitim Programı, Ya-Pa Yayınları, İstanbul.
- Meb (2013). Okul Öncesi Eğitim Programı (36-72 Aylık Çocuklar İçin). 14 Mart 2021 tarihinde http://Tegm.Meb.Gov.Tr/Meb_Iys_Dosyalar/2013_04/04124340_Programkitabi.Pdf adresinden erişildi.
- Meb, (2006). 36-72 Aylık Çocuklar İçin Okul Öncesi Eğitim Programı, Ya-Pa Yayınları, İstanbul.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative Data Analysis: An Expanded Sourcebook*. (2nd Ed). Thousand Oaks, Ca: Sage.
- Moore, J. E., Cooper, B. R., Domitrovich, C. E., Morgan, N. R., Cleveland, M. J., Shah, H., & Greenberg, M. T. (2015). The Effects Of Exposure To An Enhanced Preschool Program On The Social-Emotional Functioning Of At-Risk Children. *Early Childhood Research Quarterly*, 32, 127-138.
- Oecd (2020), Oecd Education At A Glance Database. 22 Nisan 2021 tarihinde <https://Stats.Oecd.Org/> adresinden erişildi.
- Oktay, A. (1985). *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Sorunları Ve Öneriler*, Ya-Pa Okul Öncesi Eğitimi Ve Yaygınlaştırılması Semineri 2.3. Ya-Pa Yayın Pazarlama, 2.3, İstanbul, 107-114.
- Özdemir, SM (2009). Eğitimde program değerlendirme ve Türkiye'de eğitim programlarını değerlendirmeyi değerlendirme. *Yüzüncü yıl üniversitesi eğitim fakültesi dergisi*, 6 (2), 126-149.
- Patton, M.Q. (1999). Enhancing The Quality And Credibility Of Qualitative Analysis. *Health Sciences Research*, 34, 1189-1208.
- Polat, Ö. (2020). *Türkiye 'de Okul Öncesi Eğitimin Genel Durumu*, Testfen Yayın Grubu, İstanbul.
- Pungello, E. Vd. (2010), "Early Educational Intervention, Early Cumulative Risk, And Early Home Environment As Predictors Of Young Adult Outcomes Within A High-Risk Sample", *Child Development*, 81, 410-426.
- Sapsağlam, Ö. (2013). Değerlendirme boyutuyla okul öncesi eğitim programları (1952-2013). *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2013(1), 63-73.
- Sapsağlam, Ö. (2016). Okul Öncesi Eğitim Programlarında Yer Alan Hedeflerin Değerler Açısından İncelenmesi, *Turkish Studies (Elektronik)*, 11(9), 683-700.
- Siraj-Blatchford, I., & Sylva, K. (2004). Researching Pedagogy in English Pre-Schools.
- Sofou, E., & Tsafos, V. (2010). Preschool Teachers Understandings of The National Preschool Curriculum In Greece, *Early Childhood Education Journal*, 37(5), 411-420.
- Şahin, İ. (2006). *İlköğretim müfredat laboratuvar okullarının okul geliştirme süreci açısından incelenmesi* (Doctoral dissertation, DEÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsü).
- Tabuk, M., İnan, M. & Tabuk, M. (2018). Okulöncesi Dönem Çocuklarının Matematik Becerilerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi, *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(1), 184-201.
- Tuğluk, M. N., & Özkan, B. (2019). Meb 2013 Okul Öncesi Eğitim Programının 21. Yüzyıl Becerileri Açısından Analizi. *Temel Eğitim Dergisi*, 29-38.
- Ucus, S., & Demirbaş, İ. (2017). Okul Öncesi Eğitim Programı İle İlkokul Hayat Bilgisi Öğretim Programının Sarmallığının İncelenmesi, *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(3), 1084-1105.
- Ültay, N., & Çalık, M. (2012). A thematic review of studies into the effectiveness of context-based chemistry curricula. *Journal of science education and technology*, 21(6), 686-701.
- Vandell, D. (2004). Early Child Care: The Known and The Unknown. *Merrill-Palmer Quarterly*, 50(3), 387-414.

- Watch,E. (2013). Learning About Qualitative Document Analysis. 12 Mart 2021 tarihinde <https://Opendocs.Ids.Ac.Uk/Opendocs/Bitstream/Handle/20.500.12413/2989/Pp%20inbrief%2013%20qda%20final2.Pdf?Sequence=4> adresinden erişildi.
- Wacker, E. A., Westinicky, A., Roberts, A., & Franko, M. D. (2019). *Denver Preschool Program Operations Evaluation: 2017–2018 Program Year*. Denver, Co: Butler Institute for Familie University Of Denver.
- Yapıcı, Ş., & Yapıcı, M. (2016). Türkiye'de Okulöncesi Öğretim Programlarının Tarihsel Gelişimi. *Turkish Journal of Social Research/Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*.
- Yazar, A. (2007). *1914 - 2006 Okul Öncesi Eğitim Programlarında Yaratıcılığın İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Yazar, A. (2013). *Okul Öncesi Eğitim Programının İlkokula Hazırlık Açısından Etkililiğinin İncelenmesi* Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Yerliyurt, NS ve Ersoy, M. (2021). Okul Öncesi Eğitim Programı ile İlgili Dergipark'ta Yayımlanan Makalelerin İncelenmesi: 2013-2020. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 17(37), 4104-4153.
- Yıldırım, A. (2013). Öğretmen Eğitimi Araştırmaları: Yönelimler, Sorunlar Ve Öncelikli Araştırma Alanları. *Eğitim ve Bilim*, 38(169), 175-191.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Yoshikawa, H., C. Weiland & J. Brooks-Gunn (2016), “When Does Preschool Matter?”, *The Future Of Children*, 26(2), 21-36.
- Yücedağ, T., & Erdoğan, A. (2011). Investigation of mathematics education studies according to some variables studied between 2000-2009 years in Turkey. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 10(2), 825-838.
- Zembat, R., Tunçeli, H. İ., & Akşin-Yavuz, E. (2019). Erken Çocuklukta Eğitim Programları ve Uygulamalar (Early Childhood Education Curricula & Applications). *Ankara: Memories Publishing*.